

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation
Швейцарська Конфедерація

Звіт з моніторингу в сфері захисту чеської гуманітарної організації «Людина в біді»

Червень 2026 р.

Схід та південь України

ЗМІСТ

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ	3
ВСТУП	4
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	4
ПРІОРИТЕТНІ ПОТРЕБИ ТА ДОСТУП ДО ПОСЛУГ	5
ОГЛЯД	6
ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ: СТІЙКІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ	7
СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ	8
ЦИВІЛЬНИЙ СТАН ТА ДОКУМЕНТИ	9
РІВЕНЬ ЖИТТЯ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ	10
ЖИТЛО, ЗЕМЛЯ ТА МАЙНО	11
СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ	12
БЕЗПЕКА	12
РЕКОМЕНДАЦІЇ	13
ДОДАТКИ	14

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

- Перешкоди для свободи пересування залишаються однією з найважливіших і найактуальніших проблем у сфері захисту у всіх областях, що охоплені моніторингом. Обмеженість доступного громадського транспорту, висока вартість проїзду, нестача водіїв, незадовільний стан дорожньої інфраструктури та відсутність адаптованих транспортних рішень продовжують обмежувати доступ до медичної допомоги, соціальних послуг, адміністративних процедур та можливостей для заробітку. Найбільше від цього страждають люди старшого віку, особи з інвалідністю та мешканці сільських районів.
- Проблеми безпеки продовжують загострюватися і все більше впливають на доступ до послуг та загальний добробут. Пошкодження об'єктів громадської інфраструктури та атаки на житлові райони залишаються серед найпоширеніших проблем у сфері захисту. Наявність захисних укриттів загалом обмежена, а недоступність інфраструктури укриттів продовжує непропорційно сильно позначатися на старших людях, особах з інвалідністю та людях з обмеженою мобільністю.
- Проблеми, пов'язані з водопостачанням, санітарією та гігієною (ВСГ) та інфраструктурою, стали більш гострими порівняно з попередніми раундами моніторингу. Ключові інформанти все частіше пов'язували перебої з водопостачанням, опаленням та електропостачанням як із погіршенням безпекової ситуації, так і з довготривалими пошкодженнями інфраструктури. Потреби у засобах гігієни та базовій гуманітарній допомозі, за повідомленнями, були особливо гострими в прифронтових районах та в умовах евакуації.
- Діти й надалі стикаються з численними та взаємопов'язаними ризиками для своєї безпеки, пов'язаними з нестабільністю ситуації та атаками на освітню інфраструктуру. Ключові інформанти наголосили на тривалому впливі обстрілів, відсутності укриттів у школах та дитячих садках, тривалій необхідності навчання онлайн та у змішаному форматі, а також на обмежених можливостях для соціалізації, що має надзвичайно негативний вплив на психосоціальне благополуччя дітей. Занепокоєння щодо психологічного благополуччя дітей та довгострокових наслідків перерви в навчанні залишаються широко поширеними.
- Люди старшого віку та особи з інвалідністю залишаються одними з найбільш вразливих груп населення. Фінансові труднощі, обмежений доступ до медичних та соціальних послуг, нестача соціальних працівників, недоступність громадської інфраструктури, відсутність механізмів довгострокового догляду та обмеження транспортного сполучення й надалі обмежують їхню здатність задовольняти основні потреби та отримувати необхідну підтримку.
- Економічна вразливість залишається поширеним явищем, незважаючи на певне поліпшення ситуації з можливостями працевлаштування. Хоча ключові інформанти повідомили про дещо позитивні оцінки можливостей забезпечення засобів до існування, що, ймовірно, пов'язано з грантовими програмами, ініціативами щодо самозайнятості та професійним навчанням, домогосподарства й надалі значною мірою покладаються на гуманітарну допомогу, неофіційну зайнятість та негативні стратегії подолання труднощів, такі як скорочення витрат на харчування. Ці тенденції продовжують збільшувати вразливість до ризиків, пов'язаних із захистом.
- Соціальні служби загалом продовжують функціонувати, проте структурні бар'єри й надалі обмежують реальний доступ до них. Основними перешкодами залишаються проблеми з транспортом, недостатня поінформованість про наявні послуги, нестача соціальних працівників та прогалини в системі надання послуг з догляду.
- Умови проживання та доступ до механізмів компенсації мають ознаки поліпшення, хоча й досі залишаються серйозні проблеми. Ключові інформанти повідомили про зменшення кількості домогосподарств, які проживають у пошкодженому житлі, та про покращення доступу до компенсації за пошкодження житла. Однак перешкоди, пов'язані з оформленням документів, недостатні розміри компенсації, нестачею робочої сили та затримки з відновленням продовжують гальмувати пошук довгострокових рішень у сфері забезпечення житлом.

ВСТУП

У цьому звіті представлено результати п'ятого раунду моніторингу в сфері захисту, проведеного з січня по березень 2026 року на сході (у Дніпропетровській, Харківській та Запорізькій областях) та на півдні України (у Миколаївській області).

Мета моніторингу в сфері захисту – виявити тенденції розвитку ситуації в сфері захисту, визначити ризики та загрози, що безпосередньо впливають на добробут і безпеку цивільного населення, висвітлити ключові проблеми, що мають вирішальне значення для постраждалого населення, та визначити основні перешкоди в доступі до критично важливих послуг у досліджуваних областях.

Дані, отримані в ході п'ятого раунду, дозволяють виявити зміни в ситуації у сфері захисту порівняно з попереднім раундом (жовтень-грудень 2025 р.), визначити нові виклики в сфері захисту та уточнити пріоритети для гуманітарного реагування в рамках існуючих та майбутніх програм. Це сприяє більш обґрунтованому стратегічному плануванню та прийняттю рішень у сфері гуманітарної допомоги.

Області, що охоплені цим моніторингом, залишаються одними з найбільш вразливих у контексті гуманітарної кризи, спричиненої повномасштабною війною. Постійні обстріли, пошкодження цивільної інфраструктури, вимушене переміщення населення та обмежений доступ до базових послуг створюють значні перешкоди для забезпечення прав людини та надання гуманітарного захисту¹.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дані моніторингу у сфері захисту були зібрані за допомогою опитувальника, розробленого внутрішньо PIN. Збір даних проводився шляхом очних та дистанційних інтерв'ю з ключовими інформантами (KI), включаючи представників місцевих органів влади та державних установ (44%), організацій громадянського суспільства та волонтерів (46%), фахівців у галузі охорони здоров'я та освіти (10%). Опитувальник містив як закриті, так і відкриті питання, що дозволило зібрати кількісні та якісні дані. Тріангуляція даних була проведена шляхом аналізу вторинних джерел. Всього з січня по березень 2026 року було проведено 43 інтерв'ю з ключовими інформантами. П'ятий раунд моніторингу охоплював як ключових інформантів попереднього етапу, так і нових респондентів. Такий підхід забезпечив баланс між відстеженням змін у часі та розширенням джерел інформації шляхом включення нових точок зору та досвіду. Більшість респондентів були особами, які не були переміщені (36 респондентів, що становить 84%), тоді як 6 респондентів (14%) були внутрішньо переміщеними особами; 1 респондент (2%) відмовився відповідати. Інтерв'ю проводилися в чотирьох областях: 10 у Миколаївській, 11 у Харківській, 13 у Дніпропетровській, 9 у Запорізькій.

Обмеження:

Моніторинг у сфері захисту базується переважно на інформації, наданій ключовими інформантами, і тому не є статистично репрезентативним для постраждалого населення. Висновки відображають погляди та знання цих інформантів і можуть не охоплювати весь спектр досвіду. Як результат, виявлені тенденції або порівняння слід розглядати як орієнтовні, а не остаточні, і їх не можна використовувати для кількісної оцінки поширеності конкретних ризиків у сфері захисту. Донецька область не була включена до цього раунду моніторингу через обмеження, пов'язані з безпекою, та труднощі з безпечним проведенням інтерв'ю з ключовими інформантами. Як наслідок, деякі результати не можна безпосередньо порівнювати з попередніми раундами, які містили дані з Донецької області.

¹ Управління з координації гуманітарних справ (УКГС). (січень 2026 р.) *Україна: план гуманітарних потреб і реагування 2026 р.*

ПРІОРИТЕТНІ ПОТРЕБИ ТА ДОСТУП ДО ПОСЛУГ

У порівнянні з попереднім етапом моніторингу ключові інформанти повідомили про низку змін у пріоритетних потребах та перешкодах у доступі до послуг у всіх областях, що підлягали моніторингу. Зокрема, більша кількість ключових інформантів відзначила проблеми у сферах водопостачання, санітарії та гігієни (ВСГ) та інфраструктури², які дедалі частіше пов'язувалися як зі структурними проблемами інфраструктури, так і з погіршенням безпекової ситуації. Як повідомляється, посилення атак на критичну інфраструктуру призвело до тривалих перебоїв у постачанні електроенергії, опалення та водопостачанні в багатьох областях, що вплинуло як на доступ до питної води, так і на функціонування основних послуг. У Миколаївській області, де проблеми, пов'язані з ВСГ, вже відзначалися під час попередніх раундів моніторингу, ключові інформанти продовжували наголошувати на тривалих проблемах із водопостачанням, пов'язаних із пошкодженням інфраструктури ще з 2022 року. Водночас, за повідомленнями, потреби, пов'язані з ВСГ, зокрема засоби гігієни та базова гуманітарна допомога, ставали дедалі гострішими в прифронтових районах та в умовах евакуації, особливо в Запорізькій області.

Перешкоди, пов'язані з транспортом, залишалися одними з найчастіше згадуваних проблем у всіх областях, що підлягали моніторингу, і, як видається, у Дніпропетровській області вони посилювалися порівняно з попереднім раундом, продовжуючи суттєво впливати на свободу пересування і, відповідно, на доступ до життєво важливих послуг. Ключові інформанти повідомили, що перешкоди, пов'язані з транспортом, обмежують доступ до медичних, соціальних та адміністративних послуг, особливо для людей старшого віку та осіб з інвалідністю. Порівняно з попередніми раундами, більша кількість ключових інформантів вказала на необхідність послуг соціального таксі та спеціально обладнаних транспортних засобів для осіб з обмеженою мобільністю. Ключові інформанти й надалі пов'язували транспортні проблеми з низькою фінансовою рентабельністю транспортних маршрутів, нестачею водіїв у зв'язку з мобілізацією, а також поганим станом або відсутністю дорожньої інфраструктури в деяких громадах. У Миколаївській області, де транспортні проблеми залишалися одними з найгостріших, ключові інформанти зазначили, що, за повідомленнями, загальнонаціональне підвищення цін на пальне зробило й без того обмежені транспортні можливості ще менш доступними для мешканців. Перешкоди, пов'язані з транспортом, також дедалі частіше пов'язували з негативним впливом на можливості заробітку, оскільки доступ до зайнятості часто вимагає щоденних поїздок до районних центрів або сусідніх громад, де є більше можливостей для працевлаштування.

Атаки на цивільне населення та цивільну інфраструктуру залишаються основними порушеннями у сфері захисту, що зачіпають громади в областях, де відбувся моніторинг. Загальне погіршення безпекової ситуації, зокрема через посилення обстрілів, продовжує мати катастрофічний вплив на життя цивільного населення, інфраструктуру та загальне фізичне й психологічне благополуччя людей у постраждалих громадах. Недостатньо розвинута інфраструктура захисних укриттів та обмежені можливості реагування на надзвичайні ситуації в прифронтових та постраждалих від конфлікту районах ще більше посилюють вразливість та перешкоджають ефективному захисту цивільного населення. Зокрема, ключові інформанти наголошували на відсутності захисних укриттів для шкіл та дитячих садків, необхідності створення додаткових «Пунктів незламності» у віддалених районах, а також на відсутності доступної інфраструктури захисних укриттів та евакуації для осіб з обмеженою мобільністю. Ключові інформанти також пов'язували погіршення безпекової ситуації з погіршенням фізичного та психічного добробуту дорослих і дітей. У Запорізькій області декілька ключових інформантів додатково зазначили про зростання потреб у непродуктивній допомозі (НПД) та матеріалах для ремонту, щоб тимчасово укрити пошкоджене житло після атак.

² Danish Refugee Council (DRC). (2026, Травень). *Квартальний звіт DRC щодо моніторингу потреб у соціально правовому захисті в Україні: Січень – березень 2026.*

ОГЛЯД³

Дніпропетровська область

У першому кварталі 2026 року Збройні сили Росії здійснили обмежене територіальне просування в Дніпропетровській області, зосередившись у південно-східній частині Синельниківського району, що охоплює приблизно 16,5 км². Незважаючи на мінімальні зміни на лінії фронту, гуманітарна ситуація погіршилася через посилення ударів по ключових логістичних маршрутах, зокрема вздовж осі Павлоград–Покровськ, яка використовується для міжрегіональних перевезень. Нікопольський район залишався одним із найбільш постраждалих, де наприкінці кварталу спостерігалось різке збільшення кількості ударів із застосуванням БПЛА. Це призвело до перебоїв у транспортному сполученні та порушенні функціонування локальних джерел засобів до існування, що підвищило ризики для цивільного населення та гуманітарних операцій. Були зафіксовані додаткові удари по критичній інфраструктурі, зокрема тимчасові відключення електроенергії та удари по залізничних вузлах, що ще більше знизило надійність та передбачуваність гуманітарної логістики в регіоні.

Запорізька область

У першому кварталі 2026 року в Запорізькій області спостерігалось подальше уповільнення темпів територіального просування Збройних сил Росії порівняно з кінцем 2025 року, що було зумовлено сезонними (зимовими) умовами, заходами Збройних сил України щодо стабілізації ситуації та локальними контрнаступальними діями. Незважаючи на зниження інтенсивності наземних маневрів, загальна безпекова ситуація не покращилася через стабільно високий рівень активності в повітрі та використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Однією з головних загроз для міста Запоріжжя стало посилене використання FPV-дронів на південних околицях міста, що свідчить про розширення їхньої зони дії в бік міських околиць. Це створює ризики для пересування цивільного населення, транспорту та гуманітарних операцій і може призвести до подальшого зростання кількості інцидентів, якщо ця тенденція збережеться. Удари БПЛА по рухомих транспортних засобах на відстані понад 40 км від лінії фронту ще раз підтверджують еволюцію профілю загрози. Незважаючи на вжиття заходів щодо зменшення ризиків, відстань від лінії фронту більше не можна вважати надійним фактором безпеки для пересування цивільного населення та гуманітарних конвоїв.

Харківська область

У Харківській області протягом першого кварталу 2026 року просування Збройних сил Росії залишалося обмеженим порівняно з кінцем 2025 року і зосереджувалося переважно вздовж міжнародного кордону та східного берега річки Оскіл. Хоча територіальні зміни були мінімальними, російські війська чинили постійний тиск на українські позиції, завдаючи неодноразових ударів по понтонних переправах, транспортній інфраструктурі та інших важливих об'єктах логістики. Такий підхід, судячи з усього, був спрямований скоріше на порушення маршрутів постачання та обмеження маневреності українських військ, а не на досягнення швидких територіальних здобутків. Для гуманітарних організацій головні ризики зумовлювалися не стільки змінами на лінії фронту, скільки погіршенням умов безпеки вздовж ключових коридорів переміщення. Повторні удари поблизу транспортних вузлів та річкових переправ підвищували ризики для доставки гуманітарної допомоги та переміщення персоналу, тоді як непослідовне застосування процедур доступу на місцевому рівні створювало додаткову невизначеність для оперативного планування та реалізації заходів.

Миколаївська область

У першому кварталі 2026 року Миколаївська область залишалася поза зоною активних змін на лінії фронту, змін уздовж лінії зіткнення зафіксовано не було. Однак регіон продовжував зазнавати регулярних ударів з повітря та ударів безпілотними літальними апаратами на великі відстані, що свідчило про його роль як важливого тилового логістичного вузла. Удари насамперед були спрямовані на енергетичну та транспортну інфраструктуру, зокрема залізничні об'єкти, що призводило до періодичних перебоїв у роботі комунальних служб та підвищувало операційні ризики для пересування гуманітарних місій та цивільного населення. Незважаючи на порівняно меншу частоту ударів порівняно з іншими південними регіонами, сукупний вплив цих ударів призвів до збереження високого рівня вразливості ключових міських та логістичних районів.

³ Conflict & Humanitarian Data Centre (CHDC), INSO

ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ: СТІЙКІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ

Як і під час попереднього етапу моніторингу, основні перешкоди, що впливають на вразливі групи населення, залишалися незмінними у всіх областях, що підлягали моніторингу.

ОСОБИ СТАРШОГО ВІКУ ТА ОСОБИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Основні проблеми (тенденції, що зберігаються)

- Низька фінансова спроможність, що обмежує доступ до базових потреб, включаючи лікарські засоби, продукти харчування, одяг та засоби гігієни.
- Відсутність адаптованого житла та довгострокових рішень щодо догляду.
- Недостатня доступність транспортних послуг.
- Недостатня фізична доступність установ та закладів.
- Нестача соціальних працівників.

ЕКСКОМБАТАНТИ

Основні проблеми (тенденції, що зберігаються)

- Психосоціальна підтримка та реабілітація
- Зайнятість та економічна реінтеграція
- Доступ до правової допомоги, соціальних виплат та інформації
- Соціальна ізоляція та реінтеграція в суспільство
- Спроможність та охоплення служб підтримки ветеранів

ДІТИ

Основні проблеми (тенденції, що зберігаються)

- Погіршення психоемоційного стану внаслідок війни та безпекової ситуації.
- Труднощі, пов'язані з дистанційною та змішаною формами навчання.
- Ризики для безпеки через обстріли та відсутність укриттів у школах і закладах дошкільної освіти.
- Нестача просторів для дозвілля та позакласної діяльності.
- Обмежені можливості для соціалізації та взаємодії з однолітками.
- Тривалий вплив відключень електроенергії та перебоїв з інтернет-зв'язком на доступ до освіти та якість навчання.

"Через низьку якість навчального процесу діти дедалі частіше самотійно розпоряджаються своїм часом без належного нагляду. Як наслідок, спостерігається зростання рівня підліткової злочинності, крадіжок та мародерства." — Ключовий інформант, Харківська область.

ЖІНКИ

Основні проблеми (тенденції, що зберігаються)

- Зростання навантаження, пов'язаного з доглядом за дітьми, особливо в сім'ях, очолюваних жінками
- Обмежений доступ до зайнятості через обов'язки з догляду за дітьми та обмеження можливості пересування
- Відсутність особистого простору та можливостей для самореалізації
- Значне емоційне виснаження

"Жінки, які очолюють домогосподарства, стикаються зі значним збільшенням щоденного навантаження, намагаючись поєднати догляд за дітьми, домашні обов'язки та пошук можливостей для заробітку. Обмежені фінансові ресурси звужують можливості для відпочинку та саморозвитку, залишаючи менше особистого простору для них самих та їхніх сімей." — Ключовий інформант, Харківська область.

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ

Обмеження свободи пересування у всіх областях, що підлягали моніторингу, як і раніше, зумовлювалися сукупністю бар'єрів, пов'язаних із безпекою, фізичними перешкодами, інфраструктурою та економічними факторами. Як і під час попередніх раундів моніторингу, страх мобілізації залишався найпоширенішим фактором, що обмежував свободу пересування серед чоловіків у міських районах; ключові інформанти згадували про самообмеження у пересуванні, спричинені занепокоєнням щодо процедур мобілізації та контрольно-пропускних пунктів.

Водночас цей раунд моніторингу ще раз підкреслив відмінності у проблемах, пов'язаних зі свободою пересування, між міськими та сільськими районами. Хоча страх перед мобілізацією залишався основною проблемою, про яку повідомляли у міських районах (60 %) (рис. 1), ключові інформанти у сільських районах (рис. 2) частіше згадували про фізичну недоступність транспорту для людей старшого віку, осіб з інвалідністю та інших осіб з обмеженою мобільністю (71 %). Наступним за цим фактором була часткова або повна відсутність громадського транспорту в деяких громадах, включаючи нерегулярні розклади руху, високі транспортні витрати (в тому числі на приватний транспорт), поганий стан доріг та великі відстані до адміністративних та сервісних центрів. Про занепокоєння, пов'язані з мобілізацією, також повідомлялося у сільських районах, хоча вони були менш істотними, ніж перешкоди у доступності транспорту. Це може частково відображати повідомлення з деяких урядових джерел, які вказують на те, що у певних сільських громадах, ймовірно, вже було мобілізовано більшу частку чоловіків призовного віку.

Як і під час попередніх раундів моніторингу, ключові інформанти продовжували пов'язувати проблеми з транспортом із низькою фінансовою рентабельністю транспортних маршрутів, нестачею транспортних засобів та водіїв, а також із ширшими економічними тисками, що впливають на місцеві транспортні системи. Ключові інформанти зазначали, що перевізники часто не бажають обслуговувати маршрути у сільських районах або прифронтових зонах через обмежену рентабельність та операційні витрати, що перевищують потенційний дохід.

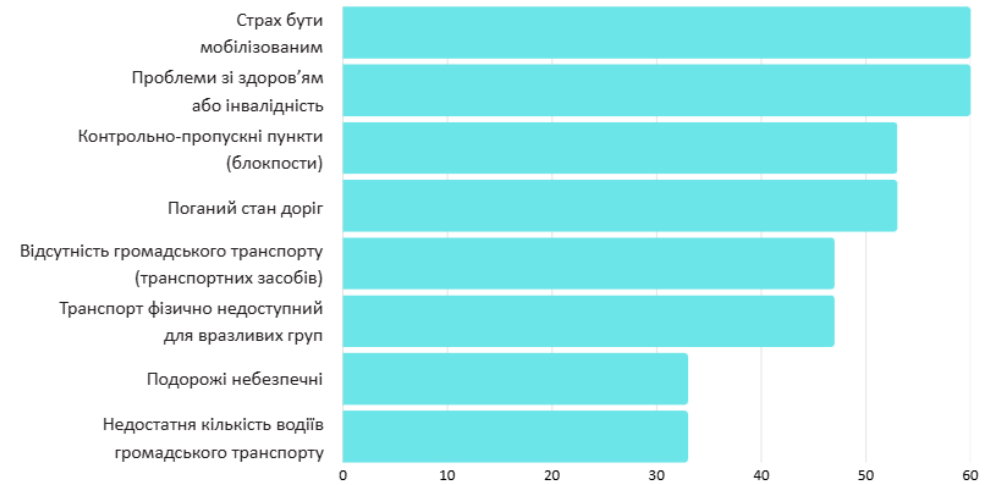

Рисунок 1. Перешкоди, що не дозволяють людям вільно пересуватися (міська місцевість %)

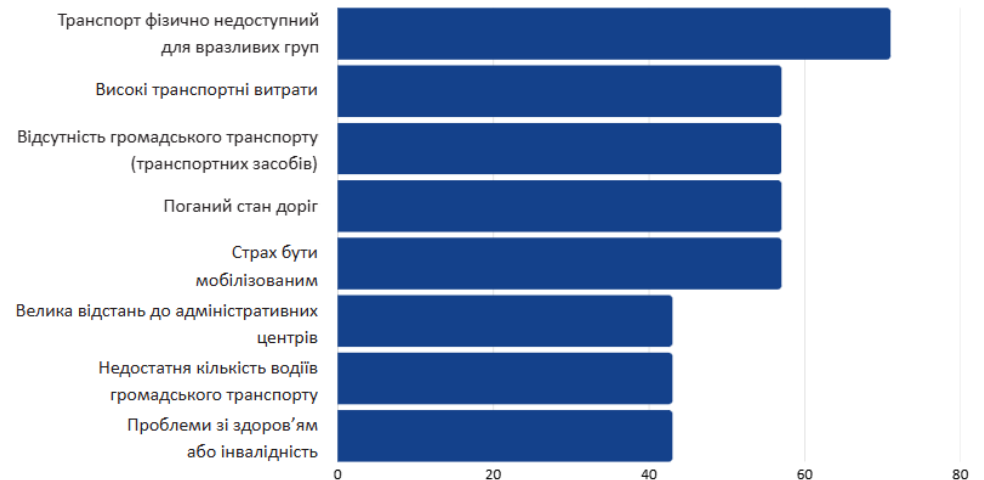

Рисунок 2. Перешкоди, що не дозволяють людям вільно пересуватися (сільська місцевість %)

ЦИВІЛЬНИЙ СТАН ТА ДОКУМЕНТИ

Процес видачі та поновлення особистих документів у областях, де здійснювався моніторинг, залишається складним. Як і в попередньому раунді, проблеми найчастіше стосуються документів на житло та право власності на майно (74 % КІ вказали на це), за ними йдуть документи, пов'язані зі спадщиною (70 %), та документи, що посвідчують особу (63 %). У порівнянні з попереднім етапом моніторингу було виявлено суттєву різницю між міськими та сільськими громадами щодо перешкод у доступі до адміністративних послуг. У міських районах (рис. 3) найчастішою перешкодою, про яку повідомляли респонденти, стала відсутність інформації щодо адміністративних процесів (53 %), тоді як у сільських громадах цей показник становив 25 % (рис. 4). Це може свідчити про те, що в менших сільських громадах інформація щодо адміністративних процесів та доступних механізмів підтримки часто поширюється швидше та в неформальному порядку через місцеві органи влади, громадські мережі та канали міжособистісного спілкування.

Рисунок 3. Основні перешкоди в отриманні особистих документів, що посвідчують особу (міська місцевість %)

Ключові інформанти вказали на низку перешкод, що ускладнюють отримання або поновлення документів, зокрема на недостатню поінформованість щодо існуючих процедур та нездатність деяких груп населення самостійно орієнтуватися в адміністративних системах; при цьому деякі ключові інформанти згадували про емоційне виснаження як наслідок цього. Ключові інформанти повідомили, що деякі особи, зокрема чоловіки, як і раніше не мають доступу до офіційного працевлаштування через невирішені питання з військово-обліковими документами, що змушує деяких з них покладатися на неофіційне працевлаштування. Це може наражати таких осіб на експлуаторські умови праці, зокрема відсутність захисту прав працівників, затримки з виплатою заробітної плати, обмежені права на відпустку та

Рисунок 4. Основні перешкоди в отриманні особистих документів, що посвідчують особу (сільська місцевість %)

посилена залежність від роботодавців. Водночас більшість ключових інформантів зазначили, що державні механізми відновлення документів, зокрема Центри адміністративного обслуговування (ЦНАП) та пов'язані з ними служби, продовжують функціонувати в усіх областях, які охоплює моніторинг, причому декілька ключових інформантів особливо підкреслили позитивні зміни в громадах Дніпропетровської області, що підлягали моніторингу. Ключові інформанти також часто згадували роль гуманітарних організацій, місцевих органів влади, служб безкоштовної правової допомоги, гарячих ліній та підтримки у веденні справ у наданні допомоги особам у проходженні процедур, пов'язаних з документами.

РІВЕНЬ ЖИТТЯ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ

Як і під час попереднього раунду моніторингу, близько 74 % ключових інформантів заявили, що базові потреби в їхніх громадах задовольняються лише на помірному рівні, що свідчить про те, що можливості щодо задоволення найнеобхідніших потреб залишаються обмеженими. За повідомленнями, ця ситуація непропорційно відчутно впливає на вразливі групи населення, зокрема на осіб з інвалідністю, людей старшого віку, екскомбатантів та внутрішньо переміщених осіб.

Ці групи населення стикаються з особливо серйозними труднощами у доступі до соціальних виплат та медичних послуг, що ускладнюється фізичними та соціальними обмеженнями, які впливають на їхню здатність мати стабільний дохід або звертатися за допомогою. Підтримка з боку держави та родини для людей старшого віку часто є недостатньою, що змушує їх значно скорочувати витрати навіть на найнеобхідніше, наприклад, на їжу та медичне обслуговування.

Щодо можливостей працевлаштування, лише 16 % ключових інформантів оцінили ситуацію у своїх громадах як гарну. Проте загальні оцінки були дещо позитивнішими, ніж під час попереднього раунду, що, ймовірно, пов'язано зі збільшенням кількості грантів для малого бізнесу, ініціатив з підтримки самозайнятості, а також програм професійного навчання та перепідготовки. Найбільш негативні оцінки були зафіксовані у Запорізькій області (рис. 5), що, ймовірно, відображає вплив бойових дій, що тривають, переміщення населення, релокацію підприємств та більш загальних економічних потрясінь, пов'язаних із ситуацією на лінії фронту. Ці фактори продовжують обмежувати місцеві ринки праці та доступ до можливостей забезпечення стабільних засобів до існування.

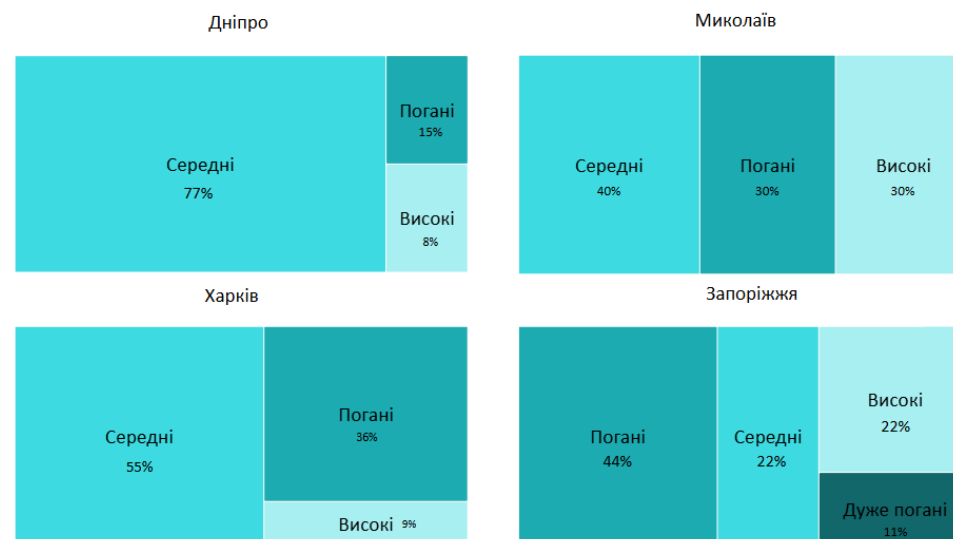

Рисунок 5. Можливості працевлаштування в регіонах

Найпоширенішими стратегіями подолання труднощів, виявленими в ході цього раунду моніторингу, стали: посилення залежності від гуманітарної допомоги (65 % відповідей), зайнятість у неофіційному секторі або на нерегулярній роботі (63 %) та скорочення витрат на харчування (60 %). Ці результати свідчать про тривале фінансове навантаження на домогосподарства, що змушує деяких людей покладатися на неформальні та часто незахищені форми зайнятості, зовнішню допомогу та негативні стратегії подолання труднощів для задоволення основних потреб. Такі практики можуть сприяти посиленню економічної вразливості, негативним наслідкам для здоров'я та підвищенню ризиків, пов'язаних із захистом.

Щодо наявних програм, спрямованих на покращення доступу до зайнятості, ключові інформанти найчастіше згадували центри зайнятості та служби працевлаштування (72 %), підтримку малого бізнесу та стартапів (53 %) та програми професійної підготовки (51 %).

ЖИТЛО, ЗЕМЛЯ ТА МАЙНО

Результати цього раунду моніторингу свідчать про низку позитивних змін порівняно з попередніми раундами. По-перше, за даними ключових інформантів, частка людей, які, за їхніми словами, проживають у частково пошкодженому або іншим чином непридатному для проживання житлі, зменшилася порівняно з попереднім раундом моніторингу. Якщо в попередньому раунді лише 21 % ключових інформантів повідомили, що в їхніх громадах ніхто не проживає в пошкодженому житлі, то в поточному раунді ця частка зросла до 47 %. Хоча при порівнянні раундів моніторингу слід враховувати відмінності у географічному охопленні, ключові інформанти у всіх областях, що підлягали моніторингу, повідомили про подібні позитивні тенденції, що, ймовірно, свідчить про поступове поліпшення житлових умов та доступ до допомоги з ремонту житла (рис. 6).

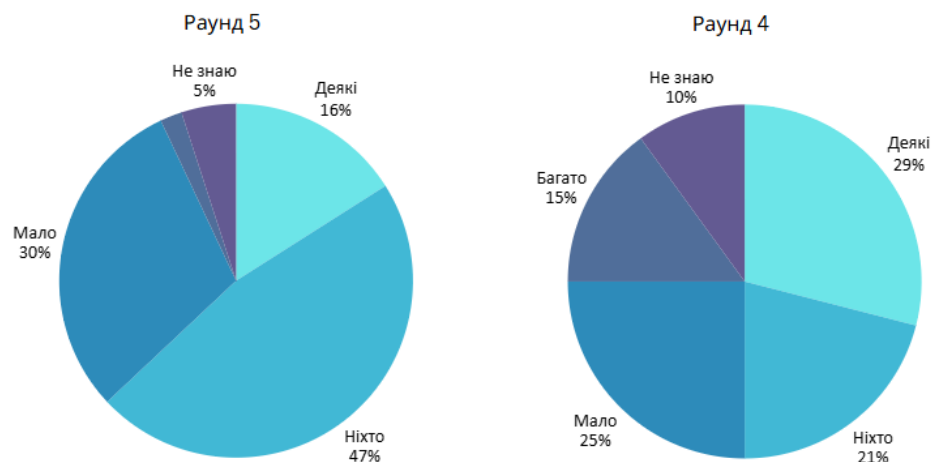

Рисунок 6. Частка людей, що проживають в зруйнованих або непридатних для життя будівлях

Крім того, частка ключових інформантів, які повідомили, що мешканці їхніх громад мають можливість отримати фінансову компенсацію за пошкоджене житло, зросла до 92 %, що свідчить про припинення негативної тенденції, яка спостерігалася з першого

раунду моніторингу. Водночас ключові інформанти й надалі вказували на стійкі перешкоди, що впливають на доступ до механізмів компенсації.

Як і в попередніх раундах, відсутність або втрата документів, що підтверджують право власності на майно, залишалася головною перешкодою для отримання компенсації. Однак частка ключових інформантів, які згадували про відсутність інформації щодо процедур компенсації, зменшилася з 42 % у попередньому раунді до 26 % у поточному раунді моніторингу, що, можливо, за обережного аналізу, свідчить про підвищення обізнаності щодо наявних механізмів компенсації та адміністративних процедур.

Як і під час попереднього раунду моніторингу, ключові інформанти продовжували наголошувати на проблемах, пов'язаних із практичним використанням фінансової компенсації на ремонт житла. Ключові інформанти часто зазначали, що суми компенсації зазвичай виявляються недостатніми для повного покриття витрат на ремонт та відбудову, через що домогосподарствам доводиться покладатися на особисті заощадження, зовнішню допомогу або гуманітарну підтримку, щоб завершити ремонтні роботи. Ключові інформанти також дедалі частіше згадували про нестачу підрядників та обмеження робочої сили, пов'язані з мобілізацією, що, за повідомленнями, продовжує затримувати оцінку стану житла, ремонтні роботи та процеси відбудови в деяких громадах.

Щодо механізмів подолання труднощів, ключові інформанти повідомили, що багато постраждалих домогосподарств продовжують покладатися переважно на стратегії самостійного відновлення та гуманітарну допомогу. За словами ключових інформантів, деякі домогосподарства, зокрема ті, в яких проживають люди старшого віку, намагаються самостійно усунути пошкодження житла за допомогою тимчасових ремонтів, особистих заощаджень або допомоги від родичів.

Водночас, як повідомляється, гуманітарні організації залишаються одним із основних джерел підтримки для постраждалих домогосподарств. Ключові інформанти часто згадували про допомогу, що надається гуманітарними організаціями, місцевими органами влади та представниками місцевих громад, зокрема щодо консультацій, юридичних порад та матеріальної підтримки для ремонту житла. У кількох випадках ключові інформанти зазначали, що гуманітарні організації продовжують задовольняти потреби, які залишаються недостатньо покритими державними механізмами компенсації.

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Як і під час попереднього раунду моніторингу, переважна більшість ключових інформантів повідомили, що більшість соціальних послуг, які надає держава, залишаються доступними в їхніх громадах. Найчастіше згадуваними перешкодами для доступу до соціальних послуг були відстань до місць надання послуг та транспортні витрати, а також недостатня поінформованість про наявні соціальні послуги. У Запорізькій області ключові інформанти додатково наголосили на проблемах, пов'язаних із безпекою, що впливають на доступ до послуг. Деякі ключові інформанти також вказали на прогалини в послугах з догляду та соціальної підтримки, наголосивши на гострій нестачі соціальних працівників, необхідних для реалізації існуючих програм. Кілька ключових інформантів також згадали про певну недовіру до державних інституцій та постачальників соціальних послуг серед частини населення, що, за їхніми словами, пов'язано з попереднім негативним досвідом та складними адміністративними процедурами. Під час цього раунду моніторингу кілька ключових інформантів також згадали про зростаючий тиск на Пенсійний фонд та пов'язані з ним системи соціальної підтримки, зокрема через розширення відповідальності за соціальні виплати та виплати, пов'язані з дітьми⁴. За словами ключових інформантів, це сприяє значним затримкам у доступі до послуг та опрацюванні заяв, зокрема щодо соціальних працівників та кейс-менеджерів, які надають підтримку вразливим особам.

“Онлайн-запис на прийом формально існує, але на практиці черги залишаються фізичними. Панує повний хаос і плутанина, і незрозуміло, як люди мають отримувати послуги, коли на все йде так багато часу.” — Ключовий інформант, Запорізька область

За словами ключових інформантів, відсутність доступу до соціальних послуг негативно позначається на умовах життя людей та їхньому загальному благополуччі. Ключові інформанти зазначили, що незадоволені потреби сприяють виникненню почуття незахищеності, підвищенню вразливості та соціальної ізоляції. Коли люди не можуть або не бажають користуватися офіційними послугами, вони часто покладаються на благодійні організації, представників громадянського суспільства або власні механізми подолання труднощів.

БЕЗПЕКА

Загалом безпекова ситуація у всіх областях, що підлягали моніторингу, залишається складною. Як і під час попереднього раунду, доступ до захисних укриттів продовжує бути однією з головних проблем, про які повідомляють ключові інформанти, що підвищує вразливість цивільного населення до порушень у сфері захисту у вигляді невибіркових атак на цивільних осіб та цивільну інфраструктуру. У Миколаївській області 67 % ключових інформантів повідомили про відсутність укриттів, зокрема в житлових будинках, тоді як у Харківській області цей показник сягнув 50 %. Щодо загальних умов безпеки, ключові інформанти найчастіше називали пошкодження об'єктів громадської інфраструктури (72 %) та атаки на житлові райони, зокрема ракетні удари та атаки безпілотників (63 %), як головні проблеми у сфері захисту (рис. 7). На наявність наземних мін та нерозірваних боєприпасів звернули увагу 40 % ключових інформантів, що відображає зростання порівняно з 27 % під час попереднього раунду моніторингу. За словами ключових інформантів, ці проблеми непропорційно сильно впливають на людей старшого віку, осіб з інвалідністю та людей з обмеженою мобільністю, оскільки існуючі укриття часто не пристосовані до їхніх потреб і залишаються фізично недоступними.

Рисунок 7. Основні безпекові проблеми в громаді

⁴ Міністерство соціальної політики України. (1 січня 2026 р.). *Відсьогодні набирає чинності Закон про підвищення «дитячих» виплат – що він передбачає.* Доступно за посиланням: [Міністерство соціальної політики України](#)

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Покращити доступ до основних послуг, зокрема до медичного обслуговування, соціальних послуг, реабілітаційних програм та адміністративних процедур, шляхом усунення перешкод, пов'язаних із транспортом. Особливу увагу слід приділити розширенню доступних транспортних рішень для людей старшого віку, осіб з інвалідністю та мешканців сільських і важкодоступних громад.
- Розширити інфраструктуру безпечних та доступних захисних укриттів у прифронтових та недостатньо охоплених послугами громадах, особливо в навчальних закладах. Особливу увагу слід приділити забезпеченню того, щоб захисні укриття, процедури евакуації та механізми реагування на надзвичайні ситуації залишалися доступними для людей старшого віку, осіб з інвалідністю, осіб з обмеженою мобільністю та дітей.
- Забезпечити безперебійне надання основних послуг у сфері водопостачання, санітарії та гігієни (ВСГ) у районах, що постраждали від пошкодження інфраструктури та нестабільної безпекової ситуації. Гуманітарні організації повинні продовжувати надавати цільову допомогу домогосподарствам, які стикаються з перебоями у водопостачанні, опаленні та електропостачанні, особливо в прифронтових районах та в умовах евакуації.
- Розширити психосоціальну, освітню та рекреаційну підтримку дітей, зокрема шляхом створення безпечних умов для навчання, забезпечення можливостей для соціалізації, позашкільних заходів та послуг, спрямованих на подолання довгострокових наслідків нестабільності, вимушеного переселення та тривалої залежності від онлайн- та змішаних форм навчання.
- Продовжувати підтримувати джерела засобів до існування за рахунок професійного навчання, послуг з працевлаштування, ініціатив щодо самозайнятості та програм грантів для малого бізнесу. Цільова допомога повинна надаватися в першу чергу економічно вразливим домогосподарствам, які й надалі покладаються на гуманітарну допомогу, неформальну зайнятість та інші негативні стратегії подолання труднощів для задоволення своїх основних потреб.
- Сприяти відновленню житла та пошуку довгострокових житлових рішень шляхом надання допомоги у ремонті, юридичних консультацій, технічних рекомендацій та підтримки у проходженні процедур компенсації. Особливу увагу слід приділяти домогосподарствам, які стикаються з перешкодами, пов'язаними з необхідними документами, недостатніми розмірами компенсації, нестачею робочої сили та затримками у процесах відбудови.
- Зміцнити потенціал соціальних служб та служб догляду шляхом збільшення чисельності персоналу, підвищення кваліфікації та утримання кваліфікованих кадрів, зокрема соціальних працівників та фахівців, які надають підтримку вразливим групам населення. Зусилля також слід зосередити на зменшенні адміністративних перешкод та зміцненні довіри до існуючих систем підтримки та інституцій.

ДОДАТКИ

Список скорочень

Скорочення	Повна назва
ВПО	Внутрішньо переміщена особа
КІ	Ключовий інформант
БПЛА	Безпілотний літальний апарат
НПД	Непродовольча допомога

Цей звіт був підготовлений чеською гуманітарною організацією «Людина в біді» за підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва (SDC). Погляди та думки, висловлені у звіті, належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва (SDC). Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва (SDC) не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, яку містить цей звіт.